

RECOM

Informatīvs seminārs

Pilsētas attīstības un integrācijas laboratorijas (PAIL) izveides un darba modeļi

Santa Barone-Upeniece, Rita Kaša, Sabīne Ozola

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
FILOZOFIJAS UN
SOCIOLOĢIJAS
INSTITŪTS

FLPP
FUNDAMENTĀLO UN
LIETIŠĶO PĒTĪJUMU
PROJEKTI

Projektu finansē Latvijas Zinātnes padome, grants Nr. LZP-2023/1-0227

Darba kārtība

- Īsi par pētījumu «Migrantu uzņemšana nenoteiktības apstākļos: pārvaldība un vietējā līmeņa iekļaušana» (ReCoM) (Latvijas Zinātnes padome, grants Nr. LZP-2023/1-0227)
- Kāpēc runājam par Pilsētas attīstības un integrācijas laboratoriju (PAIL)?
- Kāds ir PAIL modelis?
- Jautājumi un diskusija

Pētījums «Migrantu uzņemšana nenoteiktības apstākļos: pārvaldība un vietējā līmeņa iekļaušana» (ReCoM)

- Projekta mērķis ir sniegt vispusīgu un ticamu integrācijas konteksta Latvijā novērtējumu dažādās jomās.
- Kā migrācijas temats atspoguļots pašvaldību ilgtermiņa attīstības dokumentos?
- Kāds ir pašvaldību, pilsoniskās sabiedrības, uzņēmēju un augstskolu mijiedarbības potenciāls migrantus iekļaujošas pašvaldību attīstības sekmēšanai?

Kā migrācijas temats atspoguļots pašvaldību ilgtermiņa attīstības dokumentos?

Aplūkoti **76 dokumenti** – 38 ilgtermiņa attīstības stratēģijas un 38 attīstības programmas. Piecām valstspilsētām un tām piegulošajiem novadiem ir vienoti attīstības dokumenti.

Pašvaldību stratēģiskais mērķis – iedzīvotāju piesaiste

- Vairāku pašvaldību stratēģiskajos dokumentos (attīstības programmās) migrācija tiek identificēta kā stiprā vai vājā puse, kā iespēja vai drauds.
- **Lielākā daļa pašvaldību runā par nepieciešamību piesaistīt iedzīvotājus.**

Pašvaldības atzīst, ka:

- Nepieciešami **inovatīvi risinājumi** iedzīvotāju piesaistei
- Nepieciešams sniegt **atbalstu pastāvīgajiem iedzīvotājiem (pabalsti un pakalpojumi, mājoklis, darbavietas)**, lai ilgtermiņā uzlabotu dzimstību un atturētu iedzīvotājus no aizbraukšanas
- Nepieciešams attīstīt pašvaldības **dzīvojamo fondu**, cerot, ka novadā paliks jaunās ģimenes, kā arī novadam tiks piesaistīti jauni speciālisti, reemigranti
- Jāpārvilina iedzīvotājus no citām pašvaldībām ar **sakoptu dzīves vidi, pilnvērtīgu izglītību un darba vietām**

Imigranti kā mērķa grupa pašvaldības attīstības kontekstā

- Jēdzienu “imigranti” savos dokumentos lieto tikai **dažas pašvaldības**.
- Liepāja un Dienvidkurzemes novada dokumenti runā par **kvalificētiem imigrantiem**.
- Ropažu novads min **imigrantu veiksmīgu iekļaušanos sabiedrībā**.
- Rīga nelieto jēdzienu “imigranti”, bet pēc būtības par šo grupu runā, lietojot jēdzienu **jauniebraucēji**, izmanto **starptautiskās ilgtermiņa migrācijas** Rīgā, saldo indikatoru un plāno “Mērķēti uzrunāt cilvēkus, kas apsver iespēju Rīgā dzīvot, strādāt, studēt, attīstīt biznesu vai apmeklēt tūrisma nolūkā, kā arī nodrošināt pārceļšanās konsultācijas, kas atbalsta remigrantu un **talantu piesaisti no ārvalstīm**.”

Kāds ir pašvaldību, pilsoniskās sabiedrības, uzņēmēju un augstskolu mijiedarbības potenciāls migrantus iekļaujošu pašvaldību attīstības sekmēšanai?

Datu avoti:

LU FSI ReCoM pašvaldību aptauja 2024. gadā. Piedalījās 28 no 43 pašvaldībām (R. Kaša, S. Barone-Upeniece)

LU FSI ReCoM iedzīvotāju aptauja 2025. gadā Vidzemes reģionā, Liepājā, Daugavpilī, Rīgā (I. Koroļeva)

LU FSI ReCoM uzņēmēju aptauja 2024. gadā. Nacionāli reprezentatīva izlase (I. Šūpule, O. Žabko)

Daļēji strukturētas intervijas ar augstskolu pārstāvjiem, imigrantiem 2024. – 2025. gadā (R. Kaša, H. Pali, S. Ozola)

Pašvaldību viedoklis par dažādu sabiedrības grupu gatavību iesaistīties pašvaldības attīstības jautājumu risināšanā

Liela

- Pašvaldības domes darbinieki
- Pašvaldības izglītības iestāžu vadītāji
- Seniori
- Kultūras darbinieki
- Nevalstisko organizāciju pārstāvji
- Pilsētas apkaimju/ novada pagastu, ciemu pārstāvji
- Sportisti
- Jaunieši
- NBS

Vidēja

- Pašvaldības uzņēmumu darbinieki
- Nepilngadīgo bērnu vecāki
- Pašvaldības policija
- Privātie uzņēmēji
- Zemessardzes pārstāvji
- Glābšanas dienestu pārstāvji
- Skolotāji pašvaldības skolās
- Lauksaimnieki
- Veselības jomas speciālisti

Maza

- Augstākās izglītības iestāžu mācībspēki
- Mazākumtautību pārstāvji
- Pētnieki
- Reemigranti
- Bēgļi, tai skaitā Ukrainas civiliedzīvotāji
- Citi imigranti

Pašvaldību viedoklis par jautājumiem, kuru risināšana sekmētu iebraucēju ieguldījumu pašvaldības attīstībā

Jautājumi par kuriem pašvaldības konsultējas ar iedzīvotājiem

Gandrīz regulāri

- Uzņēmējdarbības veicināšana
- Sporta aktivitātes
- Jauniešu iesaiste mērķtiecīgās aktivitātēs
- Kultūra
- Sabiedriskās telpas pievilcības uzlabošana
- Izglītības pakalpojumi
- Pašdarbība

Vidēji bieži

- Sabiedrības saliedēšana
- Senioru aprūpe
- Drošība
- Veselības aprūpe
- Nodarbinātība
- Mājokļu pieejamība
- Jaunāku tehnoloģiju ieviešana
- Starpkultūru izpratnes sekmēšana
- Bēgļu (tai skaitā Ukrainas civiliedzīvotāju) integrācija

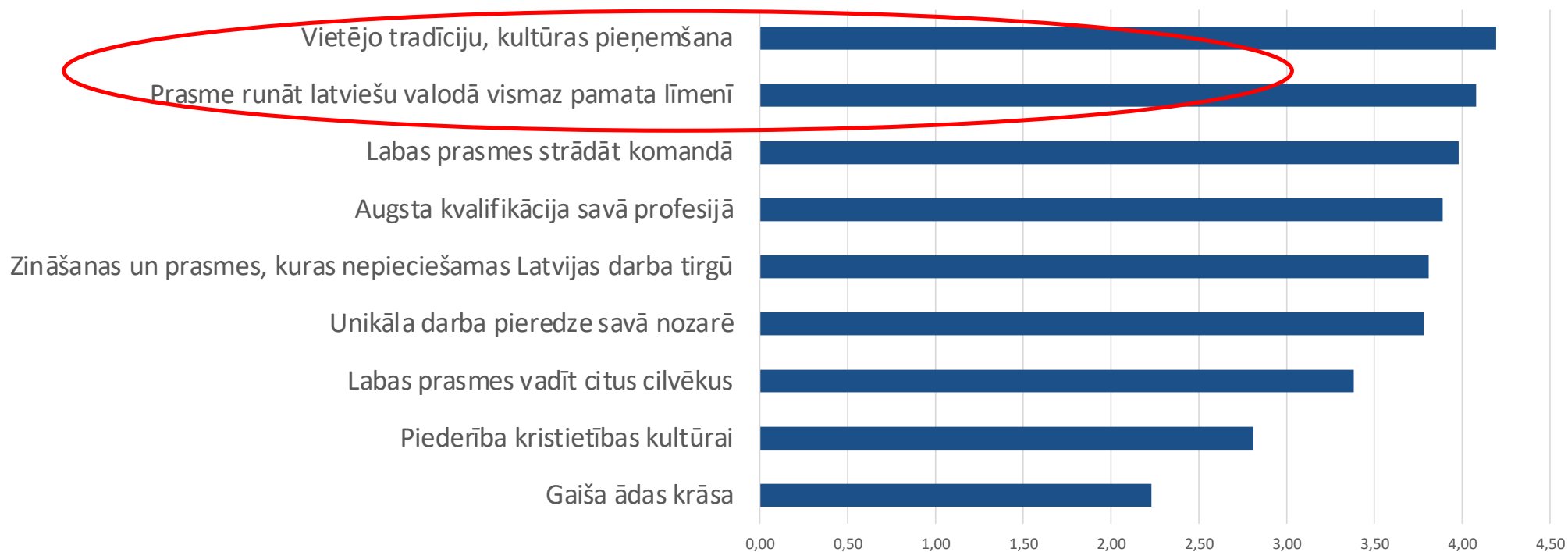
Reti

- Pārkvalifikācija
- Reemigrācijas veicināšana
- Imigrantu integrācija

Iedzīvotāju viedoklis par imigrantiem Alūksnes pilsētā un novadā, Smiltenes pilsētā un novadā, Valmierā, Rīgā, Liepājā un Daugavpilī (N = 609)

Jūsaprāt, cik svarīgi, lai imigrantiem, kam ir atļauja uzturēties (dzīvot, strādāt) Latvijā, būtu šādas īpašības, kvalifikācija vai prasmes?

Nacionāli reprezentatīva uzņēmēju aptauja (N = 750)

- **Vai jāpalielina imigrantu skaitu?** 30% jā, jāpalielina; 27% jā saglabā esošajā līmenī; 25% - jāsamazina; 18% - nav atbildes.
- **Vai jums ir svarīgi, ka imigrantu darbinieki no trešajām valstīm spēj runāt latviešu valodā vismaz pamata līmenī?** 64% jā, ir svarīgi; 17% tas ir ne svarīgi, ne nesvarīgi; 15% tas nav svarīgi; 4% grūti pateikt.
- **Vai jums ir svarīgi, ka darbinieki no trešajām valstīm pieņem vietējās darba tradīcijas, ieradumus, kultūru?** 83% jā, ir svarīgi; 9% tas ir ne svarīgi, ne nesvarīgi; 4% tas nav svarīgi; 4% grūti pateikt.

Imigranti

- Vajadzīgs mājoklis, darbs, latviešu valodas zināšanas

Augstskolas

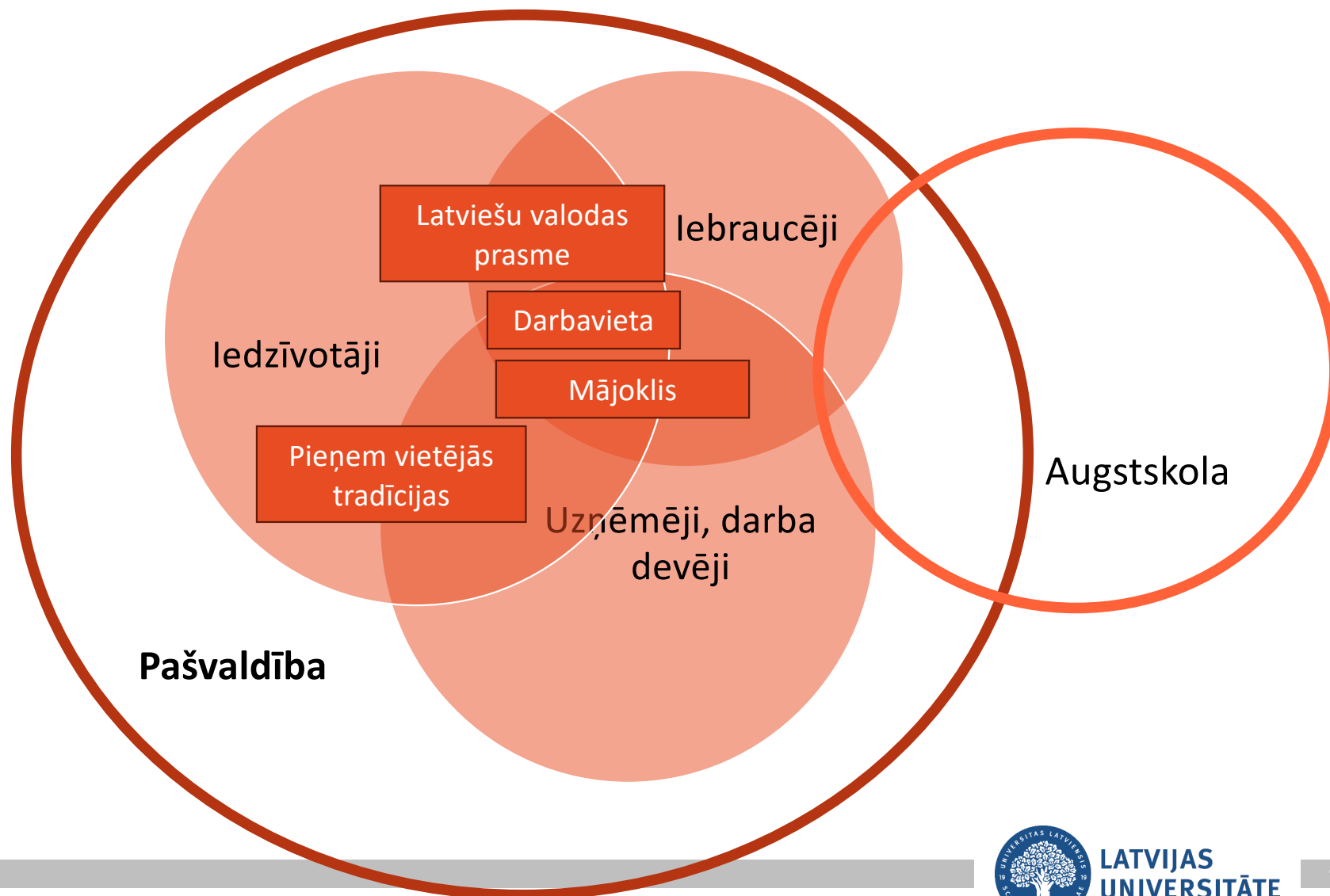
- Primāri uzmanības centrā ir ārvalstu studenti, bet piedalās arī citās pašvaldības attīstības un starpkultūru izpratnes iniciatīvās

Kāpēc runājam par Pilsētas attīstības un integrācijas laboratoriju?

Jautājumu pārklājums

Kāpēc vēl runājam par PAIL?

- Iedzīvotāju kopienas vai apkaimes
- Līdzdalības budžets
- Ar fiziskās vides attīstīšanu nepietiek
- Vajadzīgs kāpināt sabiedrības veiktspēju

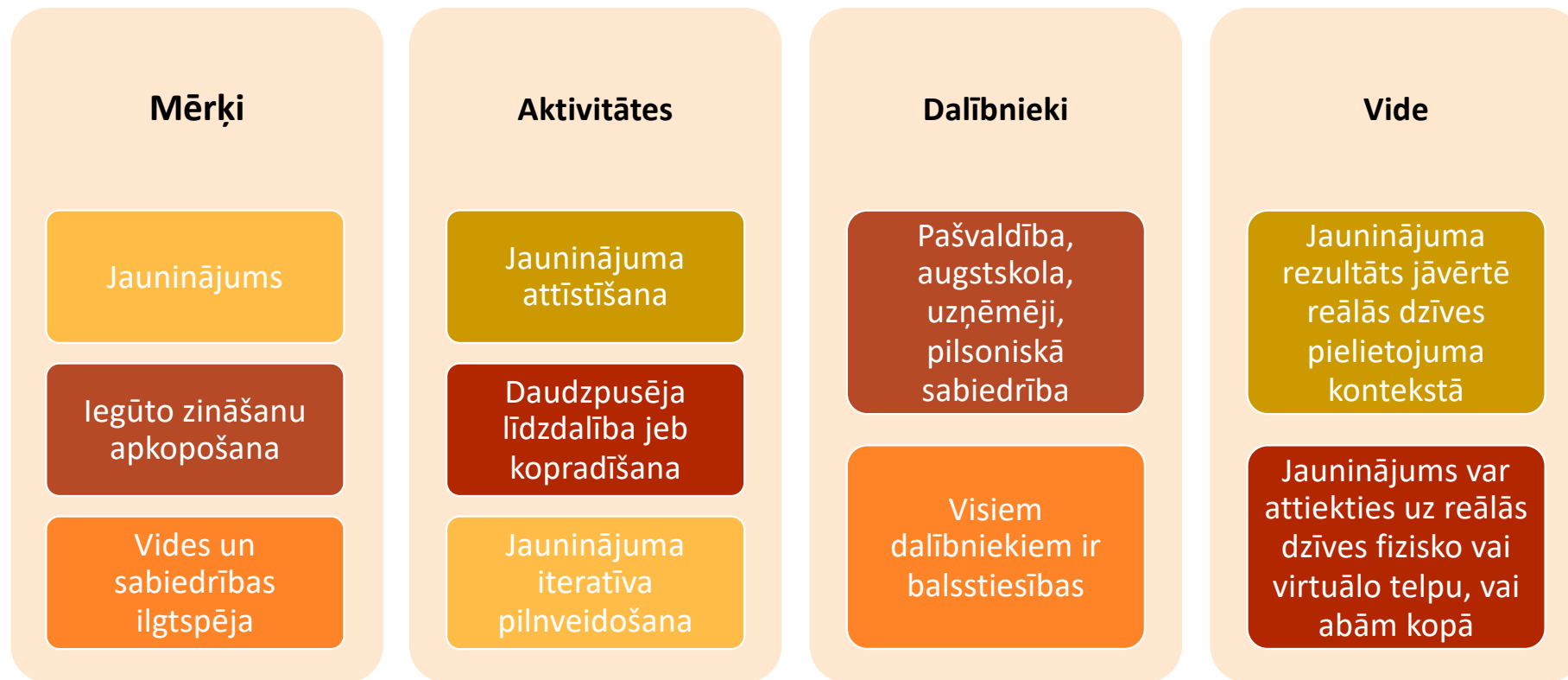
Kāds ir Pilsētas attīstības un integrācijas laboratorijas (PAIL) modelis?

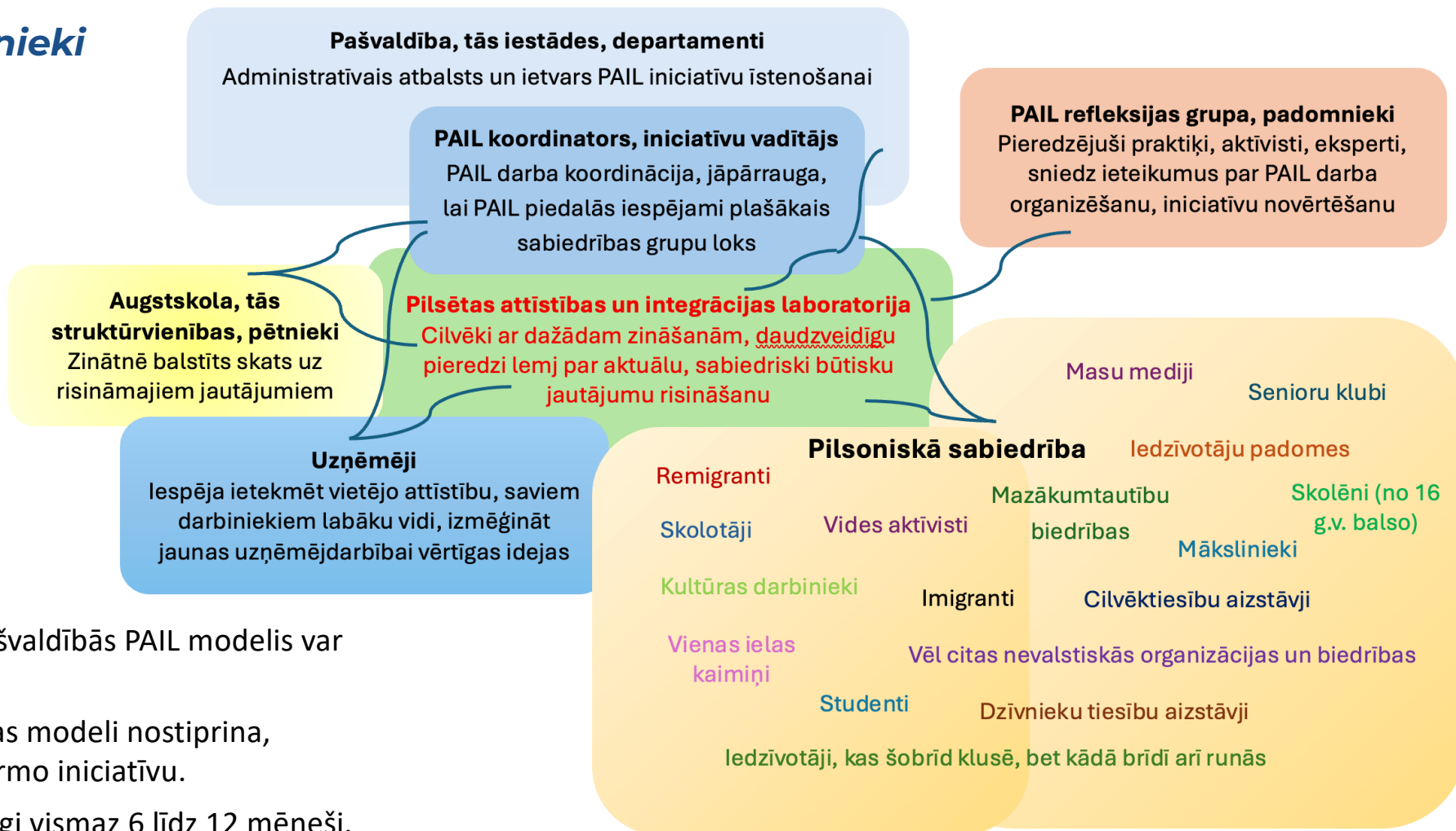
PAIL modelis

PAIL darba organizācijas un vērtēšanas kritēriji

PAIL dalībnieki un darba struktūra

- Dažādās pašvaldībās PAIL modelis var atšķirties.
- Organizācijas modeli nostiprina, īstenojot pirmo iniciatīvu.
- Tam vajadzīgi vismaz 6 līdz 12 mēneši.

Kā iesaistīt sabiedrību? Ar kvalitatīvu līdzdalības procesu.

Grūtības līdzdalības budžeta īstenošanā

Nereālas gaidas.

Iedzīvotājiem trūkst izpratnes par idejas īstenošanas izmaksām, ieguvumu, riskiem, u. tml.

Sarežģīti iekustināt kopumā pasīvus iedzīvotājus.

Pašvaldībās, kur trūkst līdzdalības prakses, iedzīvotāji var kautrēties iesaistīties vai neuzticēties, ka viņu dalībai būs jēga.

Smagnējs līdzdalības process.

Pārāk strikti un sarežģīti līdzdalības nosacījumi, kas var ierobežot iedzīvotājus pieteikt jēgpilnas idejas.

Dažu grupu dominējošais stāvoklis.

Ideju pieteikšanā var veidoties dominējošas grupas, kas no līdzdalības izstums iedzīvotājus, kuru ideju pieteikuma prasmes var nebūt tik augstas, lai gan arī viņiem ir īstenošanas vērtas idejas.

Līdzdalības budžeta īstenošanas izmaksas.

Nepieciešams pastāvīgs atbalsts iedzīvotājiem.

PAIL rīkoti atklāti izglītojoši un informatīvi pasākumi par apspriežamo jautājumu, risinājuma iespējām, kvalitatīva diskusija PAIL dalībnieku lēmums par risināmo problēmu, tās īstenošanas risinājumu, iesaistīšanās rezultāta novērtēšanā, pilnveidojumu izstrādē

PAIL kā šo grūtību risinājums

Pilsētā dzīvojošie imigranti veido izolētas kopienas

Problēmas piemērs

Kāpēc tā ir problēma?	Nostiprinās savstarpēji stereotipi	Ekonomiskās iespējas netiek pilnībā izmantotas	Sociālo problēmu risks

Kā PAIL var šo situāciju mainīt?	Problēmas daudzpusīgs iztirzājums PAIL ietvarā.	Identificēti un apspriesti dažādi risinājumi, to sociālie, kultūras, ekonomiskie un vides ietekmes plusi un mīnusi.	Izstrādāts iedzīvotāju priekšlikums situācijas risināšanai līdzdalības budžeta ietvaros

Kā panākt līdzdalību?	Imigranti jāuzrunā viņiem saprotamā valodā, pievēršoties reālām problēmām ar ko šie cilvēki saskaras	Citu sabiedrības grupu pārstāvji iesaistīsies, saskatot iespējas vai riskus, ko šīs problēmas risināšana	Interese iesaistīties PAIL nostiprināsies, ja redzēs, ka var ietekmēt lēmumus un to rezultātus

PAIL lietderības vērtējums

- Kā PAIL veicies panākt kvalitatīvu sabiedrības līdzdalību vietējās attīstības un integrācijas jautājumu risinājumu formulēšanā un ieviešanā?
- Kā sekmējusies pašvaldības mijiedarbes nostiprināšanās ar augstskolām un uzņēmējiem PAIL ietvaros?
- Kādas jaunas pieejas izdevies nostiprināt un kādas mācības gūtas?
- Kā notikusi sistemātiska jaunā risinājuma ietekmes izvērtēšana gan īsākā, gan ilgākā laika posmā no dažādiem skatu leņķiem.
- **Jauninājuma pilnveidošana var notikt tikai tad, ja visām PAIL iesaistītajām pusēm būs iespēja mācīties no šīs pieredzes.**

Paldies par uzmanību!

Priecāsimies par
jautājumiem, komentāriem,
ieteikumiem.

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**